

Pirates

Entre les meues lectures d'estiu, he dedicat dos o tres dies (el volum no és molt gruixut, i jo sóc lent) a una novel·la ben original, *El banquer*, basada, tal com vostès ja deuen saber, en l'insigne traficant, empresari, financer i personatge poderós, de nom Joan March, conegut amb altres malnoms suggeridors. El financer, tal com també sap tothom, va començar el camí cap al poder i el triomf no exactament amb la professió bancària sinó amb la de pirata, ofici antic i honorable. La pirateria, l'assalt a les naus i als navegants amb intencions de segrest o de rapinya és, en efecte, una de les professions més velles de la humanitat. Tant com la puteria, que, segons diuen, però jo no n'estic tan segur, és una professió fundacional en la història dels gremis. La pirateria sí que ho és, sense dubte, almenys des que una part de la humanitat començà a viatjar i comerciar travessant, com diu Homer, la mar blava fosca, o de color de vi. Ja al principi de la *Història de les guerres del Peloponès*, el mestre Tucídides, parlant dels pobladors grecs originaris i de l'ocupació del litoral, recorda els estralls i el negoci dels pirates més antics, gent en general admirada i honesta, que assaltaven les naus com una manera de guanyar-se la vida i mantenir la família. I recorda, com a prova, un versos del pare Homer, on els navegants, quan troben un vaixell, pregunten als tripulants si són pirates. Com volent dir que era una activitat habitual, i no només pròpia de malfactors menyspreables. En el Cant III de l'*Odissea* –però això no ho esmenta Tucídides–, Telèmac, el fill d'Ulisses, arriba a la cort de Pilos, i el vell Nèstor, després que l'ha fet menjar i beure al seu costat com a un hoste honorable, pensa que ja és hora de preguntar qui són els visitants: “Ara que ja han gaudit del menjar aquests hostes nostres,/ sí que podem preguntar-los qui són, demanar que ens ho diguen./ Hostes, qui sou? D'on veniu, navegant pels camins de les aigües?/ És per algun mercadeig? O bé sou mariners de ventura,/ com els pirates, que van errabunds per la mar, exposant-hi/ ànima i vida, i portant la desgràcia a gent d'altres terres?” (traducció meua). O siga que podrien ser perfectament pirates, que porten desgràcia a la gent d'altres terres, i tanmateix Nèstor, paradigma del rei assenyat i prudent, els ha acollit i els ha convidat a taula. La professió

Joan Francesc Mira

era ja antiga i, segons com, respectada. Però sempre, això sí, sota la direcció d'homes importants i honorables, que dirigien el negoci ben instal·lats a terra i asseguraven, en profit propi, la distribució dels beneficis. Que els “capitans

pirates” acabaren controlant la banca i les finances, ja és una evolució molt més moderna.

Els versos i Tucídides mostren que la història és així, antiga, complexa i repetida, i que el Mediterrani ha estat al llarg dels segles infestat de pirates, gran problema que Pompeu i Cèsar van intentar resoldre de manera brutal i expeditiva, amb campanyes terribles on no estalviaven ni forces ni contundència en la repressió: es jugaven les rutes comercials de l'imperi. L'abundància de pirates era general durant l'edat mitjana, foren occidentals o orientals, berberescos o genovesos, consentits o perseguits, i els valencians, per exemple, vam haver de patir els seus atacs fins ben entrat el segle XVII, inclosos els desembarcaments a la costa, amb saqueigs i captius: les torres de guarda i vigilància, tot al llarg del litoral, en són una prova ben visible encara. D'una altra mena de pirates mediterranis, que han arribat amb plena fortuna i èxit notable fins ben entrat el segle XX, no cal parlar-ne ara. I no duien precisament un ull tapat. Quant a la imatge romàntica en versos i en novel·les populars, també fa temps que circula, amb formes i expressions sempre atractives per a lectors i espectadors. Dels pirates del Carib, ja se sap, se'n fan pel·lícules on apareixen indefectiblement generosos, intel·ligents, violents i valents, amorosos, enemics de les autoritats sempre dolentes i cruels. Són personatges heroics, fascinants, lliures, feroços però en el fons molt humans, i que desperten més admiració i fascinació que repugnància per la faena que fan. Això també és molt antic, i jo a l'escola ja aprenia allò de “*Bajel pirata que llaman/ por su bravura el Temido,/ en todo el mar conocido/ del uno al otro confín*”, que és un dels pocs poemes que recorde sencer. El capità pirata dels versos romàntics, per cert, era ben mediterrani, ja que, cantant alegre en la popa, veia “*Asia a un lado, al otro Europa,/ y allá a su frente Estambul*”. Dels financers pirates, per desgràcia, encara no se n'ha escrit cap poema. I a fe que n'hi ha de ben grossos, a Mallorca, a Madrid o a Nova York.

“La professió era ja antiga i, segons com, respectada. Però sempre, això sí, sota la direcció d'homes importants i honorables, que dirigien el negoci ben instal·lats a terra i asseguraven, en profit propi, la distribució dels beneficis. Que el ‘capitans pirates’ acabaren controlant la banca i les finances, ja és una evolució molt més moderna”